

державних установах, 13 — у приватних клініках), «спартанський» комфорт в державних закладах, якісніші послуги, менша кількість випадків постопераційних ускладнень, відсутність проблеми «заброньованих ліжок»³ у приватних клініках і т.д. Незадоволення роботою системи, краща оплата праці викликає проблему переміщення кадрів з бюджетних установ до приватних [1].

Таким чином, приватне фінансування суспільних потреб має безперечні переваги для споживачів послуг. Позитивний досвід Франції в транспортній, освітній сфері, сфері охорони здоров'я доводить це і може бути корисним для України в ході пошуку варіантів здешевлення суспільних послуг при високій їх якості.

Список використаних джерел:

1. Public-Privé: qui est le meilleur ? [Електронний ресурс] // Capital. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.capital.fr/enquetes/dossiers/public-privé-qui-est-le-meilleur-701035>.

УДК 336.27

Бенч Л.Я.

*к.е.н., доцент кафедри фінансів
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*

ВНУТРІШНІ ДЕРЖАВНІ ПОЗИКИ В УКРАЇНІ: ПРАГМАТИКА І ПРОБЛЕМАТИКА

Для проведення структурних та інституційних реформ і відновлення стабільного економічного зростання в Україні нині необхідно оптимально задіяти усі можливі джерела фінансування видатків бюджету. Залучення коштів на фінансовому ринку через випуск цінних паперів — вагомий фінансовий ресурс державного бюджету, засіб покриття бюджетного дефіциту. Використання позичкового методу фінансування бюджетних видатків в оптимальних розмірах сприяє зменшенню податкового тягара.

Внутрішні позики як форма державного кредиту характеризуються тим, що тимчасово вільні грошові кошти фізичних та юридичних осіб залучаються для фінансування суспільних потреб шляхом випуску і реалізації державних цінних паперів. Внутрішні позики - така ж вічна категорія, як і держава. Із появою грошей з'явилися і тимчасово вільні кошти, і, як відмічав І.Х.Озеров, з появою держави з'явилися і позики приватних осіб уряду [1, с.233]. Держава зацікавлена у вільних коштах, оскільки використовує їх в інтересах економічного і соціального прогресу.

Основними інструментами ринку внутрішніх державних боргових зобов'язань України є облігації внутрішньої державної позики (ОВДП) та казначейські зобов'язання. За рахунок ОВДП мобілізується основна частина коштів до бюджету. Так, станом на 31.12.2015 року у структурі державного та гарантованого державою боргу заборгованість за ОВДП складала 32,14%, а за казначейськими зобов'язаннями — лише 0,01%. Нині в обігу на внутрішньому ринку перебувають ОВДП від 12-місячних до 15-річних, казначейські

³ Réservés à l'activité privée des professeurs — зарезервовані для приватної діяльності професорів (наприклад в університетських госпіталах).

зобов'язання з різними строками погашення (в тому числі казначейські зобов'язання «Військові»), а також облигації державних підприємств (НАК «Нафтогаз України», Укравтодор тощо). Вирізняють ОВДП відповідно до виду валюти: валютні (придбання в гривні, погашення в іноземній валюті), індексовані (придбання в іноземній валюті, погашення в гривні за офіційним курсом на момент погашення), власне гривневі. Запозичення в іноземній валюті на внутрішньому ринку у 2014-2016 роках призводять до збільшення підвищеної вразливості боргу до валютного ризику

Ринок ОВДП в Україні після фактичного дефолту у 1998 році до 2005 року розвивався повільними темпами, з 2005 до 2007 року поступово ситуація на ньому стабілізувалася, зросли обсяги продажу ОВДП. З 2008 року активність уряду на внутрішньому ринку стрімко зросла у зв'язку з необхідністю у ресурсах для фінансування потреб бюджету через кризу, а з 2010 року – через сповільнення економічного зростання та скороченням доходів бюджету. Структура внутрішніх боргових інструментів, за рахунок яких мобілізуються кошти до бюджету, визначалася поточними потребами уряду у відповідному періоді. Так, у 2009-2010 роках частка короткострокових інструментів складала 66,2% і 56,7% через необхідність залучення коштів у зв'язку з світовою економічною кризою та розгортанням кризових явищ в Україні. У 2011-2014 роках зросла частка середньострокових інструментів до 40,1% у 2014 році та частка довгострокових інструментів до 52,8%. У 2015 році скоротилася частка довгострокових інструментів до 28,2%, а частка короткострокових і середньострокових зросла до 71,8%. Слід зазначити, що основними покупцями державних облигацій у 2013-2016 роках є НБУ та банки. Станом на 01.01.2016 р. сукупний обсяг ОВДП в обігу складав близько 505 млрд. грн. (458 млрд. грн. на початок року). З них 77% знаходяться у власності НБУ, 16% – у власності комерційних банків. Фінансування дефіциту бюджету за рахунок запозичень та купівля державних облигацій Національним банком України на первинному ринку у значних обсягах у 2013-2016 рр. є, фактично, емісійним джерелом фінансування бюджету, що призводить до подальшого розгортання інфляційних процесів та обмеження можливостей банків щодо кредитування економіки.

Потенціал ринку державних запозичень в Україні використовується не в повній мірі, боргові інструменти держави слугують лише для задоволення фіскальних потреб уряду. Нині необхідно вдосконалювати систему функціонування та інституційне забезпечення державних позик, раціоналізувати інструменти позик, емітуючи нові види цінних паперів, спрямовані на залучення усіх потенційних груп інвесторів, визначивши пріоритетні цілі використання залучених коштів. Розвиток місцевої бази інвесторів поряд із збільшенням термінів погашення державного боргу та підтриманням резервів ліквідності для зниження ризиків відтоку зовнішнього фінансування є важливими умовами ефективної боргової політики в сучасних економічних умовах [2]. Випуск державних позик повинен бути зумовлений не лише покриттям поточного дефіциту бюджету, а й інвестиційними потребами.

Держава повинна фінансувати продуктивні інвестиції. Розвиток внутрішнього ринку державних цінних паперів, особливо ринку довгострокових фінансових інструментів, створює умови для зниження валютних ризиків і ризиків рефінансування боргу. Повноцінно функціонуючий ринок державних цінних паперів виступає каталізатором подальшого розвитку фінансового ринку. Отже, державні облігації є необхідним фінансовим інструментом, який при належному використанні дає змогу державі спрямовувати інвестиційні потоки в необхідних напрямках та покривати частину видатків бюджету.

Список використаних джерел:

1. Озеровъ И.Х. Основы финансовой науки. / И.Х. Озеровъ; Выпуск II. Курс лекций, читаный въ Московском университете. 4-е изд., доп.-М., 1914.-738 с.
2. IMF Fiscal Monitor -- Now Is the Time: Fiscal Policies for Sustainable Growth -- April 2015 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fm/2015/01/fmindex.htm>

УДК: 336.71(477)

Білошанка В.С.

к.е.н., доцент,

*доцент кафедри банківської справи
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*

ВДОСКОНАЛЕННЯ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ НБУ В УМОВАХ ВИХОДУ З КРИЗИ

Банківська криза в Україні, що є складовою загальної фінансово-економічної кризи, зумовлена негативним впливом як внутрішніх, так і зовнішніх факторів. На розвиток кризових явищ у банківській системі України вплинула недосконала внутрішня макроекономічна і зовнішньоекономічна політика на тлі економічного спаду і високого інфляційного тиску на економіку; низька капіталізація банків; тривала кредитна експансія на тлі високих кредитних ризиків і неналежного рівня управління ними; існування розривів між зростанням кредитів і ВВП; істотна залежність банків від зовнішніх запозичень в умовах світової кризи ліквідності; недосвідченість банківських менеджерів; банківська паніка, викликана недовірою вкладників до банків, що супроводжувалася масовим вилученням коштів з рахунків і згортанням міжбанківського кредитування.

Зацікавленість центрального банку в абсолютному функціонуванні банківської системи тісно пов'язана з головною роллю, яку банки відіграють в розвитку монетарної політики. Криза банківської системи може призупинити або перешкодити передачі імпульсів грошово-кредитної політики в реальну економіку. Штучне збільшення ціни активів чи кредитні буми можуть підірвати основу цінової стабільності на середньо- чи довгострокову перспективу.

Центральний банк зацікавлений у безкризовому розвитку банківської системи ще й тому, що потреба окремих учасників фінансового ринку в ліквідності може виникати й зростати з приходом шоків та дисбалансів. На інтегрованих фінансових ринках така нестача ліквідності може досить швидко